

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. ...הוא ברחא דחזא ליפתא אפומא דדנא ... חייביה רבא אליפתא ואדנא נזק שלם ... כיון דאורחיה למיכל ליפתא אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק.....2
- ב. ...בהמה ברשות הרבים ופשטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה חייבת ... גבי חברתה כחצר הניזק דמי ... היתה קופתו מופשלת לאחריו ופשטה צוארה ואכלה ממנו חייבת ... בקופצת.....2
- ג. דקיימא עמיר ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרה"ר ... משוי מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ אכלה בפנים חייבת אכלה בחוץ פטורה ... על מה שבפנים חייבת על מה שבחוץ פטורה ... בפתילה דאספסתא.....3
- ד. לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת.....5
- ה. שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת ... כסות עבדי אינשי דמנחי גלימי ומתפחי אבל בהמה לאו אורחה
- 6
- ו. ואם נהנית משלמת וכמה רבה אמר דמי עמיר רבא אמר דמי שעורים בזול ... אומדין כמה אדם רוצה להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה אף על פי שאינו רגיל לפיכך אכלה חטין או דבר הרע לה פטורה.....6
- ז. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו ... בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר.....7
- ח. בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר זה נהנה וזה חסר.....8
- ט. המקיף חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו ... את גרמת לי הקיפא יתירא.....10
- י. דגדר ניקף הא מקיף פטור ... דאמר ליה לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא.....13
- יא. הבית והעלייה של שנים שנפלו ... בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיו ... שכרו לא ... דביתא לעלייה משתעבד.....13
- יב. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ... משום שחרוריתא דאשייתא ... אינו צריך להעלות לו שכר.....15
- יג. נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה לתוך ביתו הרי זה לא מעל עד שידור תחתיה שוה פרוטה ... והוא שהניחה על פי ארובה17

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף כ.

**א. ההוא ברחא דחזא ליפתא אפומא דדנא ... חייביה רבא
אליפתא ואדנא נזק שלם ... כיון דאורחיה למיכל ליפתא
אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק**

בעל חי שראת אוכלים¹ על פי חבית ונסתבכה בחבית לעלות ולאכול, משלם גם על החבית כדין שן, שכן דרכה לעלות על פי החבית כדי לאכול. וכן י"א שכל נזק שעושה בע"ח כדי להגיע לאוכל, כגון עזים המחפשים בבית אוכל ושיברו כלים בחיפושן, הרי זה בכלל שן².

**ב. בהמה ברשות הרבים ופשטה צוארה ואכלה מעל גבי
חברתה חייבת ... גבי חברתה כחצר הניזק דמי ... היתה
קופתו מופשלת לאחוריו ופשטה צוארה ואכלה ממנו
חייבת ... בקופצת**

היתה בהמה מהלכת³ ברשות הרבים ומשאוי אוכלין על גבה, או קופה של אוכלין על גבי אדם או ע"ג קרון, ופשטה בהמה של אחר צוארה, ואכלה מתוך המשאוי או מתוך הקופה, ה"ז כאוכלת⁴ ברשות הרבים⁵.

קפצה על רגליה ואכלה ה"ז כאוכלת מרשות הניזק⁶, ויש אומרים⁷ שאינו תלוי באופן אכילתה אלא באופן הנחת הפירות, שאם יכולה לאכול משם

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ שצא ה

² כ"ב בערוה"ש וצ"ע, דאפשר רק כשכבר רואה מאכל ורוצה להגיע אליו הוי שן, אבל בחיפוש אחר אוכל יש לעיין. פתחי חושן חלקו פרקו הערה עח

³ שו"ע ונו"כ שם יא

⁴ וכתב הסמ"ע דכל שגופה ורגליה עומדות ברה"ר, אף על פי שראשה ע"ג בהמה או תוך הקופה, יש לה דין שן ברה"ר.

⁵ שפטור מדין שן אלא משלם מה שנהנית, כמ"ש לעיל, וכן בכל מקום שמוזכר להלן דין פטור שן ברה"ר הדין כן.

⁶ שו"ע שם, והוא כדעת הרמב"ם שגב חבירתה וקופה כחצר הניזק, משא"כ כשאכלה מבלי לקפוץ, אינו כחצר הניזק ממש.

⁷ רמ"א שם, כדעת הרא"ש, שרשות לאדם להניח פירות ע"ג בהמה או על כתפיו באופן שאין הבהמה יכולה לאכול מהם כשהולכת כדרכה, ולכן מיקרי חצר הניזק, משא"כ כשיכולה לאכול בלי קפיצה ה"ז כמונת ברה"ר,

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

בלי קפיצה, ה"ז כאוכלת ברה"ר, ואם מונחים באופן שאינה יכולה לאכול
בלי קפיצה, ה"ז כאוכלת בחצר הניזק.

**ג. דקיימא עמיר ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי מרשות
היחיד לרה"ר ... משוי מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ אנלָה
בפנים חייבת אכלָה בחוץ פטורה ... על מה שבפנים
חייבת על מה שבחוץ פטורה ... בפתיִלָה דאספסתא**

לקחה הבהמה פירות בחצר⁸ הניזק והוציאתם לרה"ר ואכלה שם, ה"ז כשן
ברה"ר, שהולכים אחרי מקום האכילה לענין חיוב זה⁹.

לקחה מרה"ר והכניסה לרשות הניזק ואכלתם שם, יבואר להלן דף כג.
בעזה"ת שיש אומרים¹⁰ שדינו כשן ברשות הניזק, ויש אומרים¹¹ שפטור
מדין שן.

שדרכה של בהמה לאכול כך, וכתב ב"י בשם הרשב"א דה"ה באצטבאות שברה"ר, וכתב עוד דאפילו למ"ד
דבחצר השותפין לא מיקרי בשדה אחר, מודים בהא משום דחצר השותפין יש לכל אחד קנין גוף ממש בחצר,
ולכן לא מיקרי שדה אחר, אבל הכא כל שזה מניח משאו הרי היא ברשותו לענין זה שלא יבא שורו של חבירו
ויאכל. ועי' טור וב"י ובאחרונים בשיטת בעל המאור והרמ"ה.

⁸ שו"ע ונו"כ שם ז

⁹ ובערוה"ש כתב שלדעת הרי"ף גבי דרסה על הדף ברה"ר והזיקה ברה"י שיש לה דין רגל ברה"ר משום
דאורחיה בהכי ה"נ כיון שלקחה מרשות הניזק שוב לאו אורחה הוא, וחייב, ולכאורה משמע כן קצת ביש"ש
הנ"ל שסובר כדעת הרי"ף, אלא שהיש"ש גופיה בפ' כיצד הרגל סימן יג וסימן כד פסק בלקחה מרשות הניזק
ואכלה ברה"ר שפטורה. ולכאורה יש לחלק, דבשלמא כשדרסה על הדף ובאותה דריסה נגרם הנזק, שפיר
יש לתלות באורחה ולא אורחא, אבל כשלקחה הפירות מרשות הניזק והוציאתם ואח"כ אכלתם, הרי יש כאן
שני מעשים, ונהי שההוצאה מרשות הניזק לאו אורחא, הרי לא מצינו חיוב בלקיחת השור, דא"כ גם
כשהוציאה ובהמה אחרת אכלתם נחייבנו על ההוצאה, אלא ע"כ שהחיוב הוא על האכילה, ובשעת אכילה
כבר נגמר מעשה הוצאה, וממילא הוי כשן ברה"ר, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה פז

¹⁰ תוס' שם

¹¹ שו"ע סימן שצא סעיף ז, והוא דעת הטור בשם הרמ"ה, ולדעת הב"ח והפרישה כן גם דעת הר"י והרא"ש

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

עמדה ברשות הניזק והוציאה ראשה לרה"ר ותלשה שם פירות ואכלתן ברשות הניזק¹², יש אומרים¹³ שהדבר ספק אם חייב מדין שן¹⁴, ויש אומרים¹⁵ שה"ה כשעומדת ברה"ר וגלגלה האוכל מרשות הניזק, ואכלתן ברה"ר הדבר בספק. וי"א¹⁶ שלעולם הולכים אחר המקום בו אכלה.

יש אומרים¹⁷ שאם האוכל היה מתגלגל מרשות הניזק לרה"ר, והבהמה עכבתם ברשות הניזק ואכלתם שם, הרי זה ספק אם חייב מדין שן ברשות הניזק.

¹² דעת הרמב"ם (פ"ג מנזקי ממון ה"ד) ופירשו הראב"ד והמ"מ שכונתו לבעיא דמתגלגל, וגרים בגמ' דקיימא ברה"י וקא מתגלגל ואתי מרה"ר לרה"י, ומפרש מתגלגל ע"י הבהמה כפירש"י, ולא כתוס' שפירשו שמתגלגל מאליה, כמו שיבואר להלן ותלשה לאו דוקא, והמ"מ הוסיף לבאר בדעת הרמב"ם דאע"ג דגבי נטלה מרשות הניזק והוציאה לרה"ר פסק (בהלכה ה) דבתר אכילה אזלינן, כמו שהתבאר היינו משום דקולא הוא למזיק אבל כשמקום האכילה חומרא למזיק הוי בעיא דלא איפשר, ומדברי הב"י נראה שמפרש בדעת הרמב"ם כדעת רש"י, ואפשר שלא נתכוין אלא שהרמב"ם מפרש כרש"י דמתגלגל היינו ע"י הבהמה, אבל לא להלכה. ¹³ שו"ע ונו"כ שם יב כדעת הרמב"ם ותמה הסמ"ע שבסעיף ז סתם ופסק דבתר מקום אכילה אזלינן כמ"ש לעיל, ותירץ דשאני התם שהבהמה עומדת ומוציאה ראשה לרשות אחרת ונוטלת משם, דחשיב שנוי, והקשה הט"ז דא"כ מאי ספק הוא, אם משונה הוא הו"ל תולדה דקרן ומשלם ח"נ, ולמה כתב שאם תפס נזק שלם אין מוציאין מידו. ואין לומר דזה גופיה מספקא ליה או הוי שנוי או לא, דא"כ גם מחצר הניזק לחצר הניזק אחרת ג"כ הו"ל לספק, וע"כ פירש הט"ז דיש לחלק בין הך דסעיף ז שנוטלת המאכל בפיה משא"כ הכא שהמאכל מתגלגל בארץ. והגרי"א מפרש בדעת הרמב"ם דס"ל כמ"ש התוס' דבעינן לקיחה ואכילה בחצר הניזק, אלא דמיבעיא ליה כיון דקיי"ל פי פרה כחצר הניזק, מי אמרינן דהיינו דוקא כשכולה עומדת בחצר הניזק, אבל כשעומדת בחוץ ומוציאה ראשה לפנים, אמרינן פיה בתר גופה גריר, והוי כאילו עומדת בחוץ ופטור, או לא, שלדעת הרמ"ה אי אפשר לפרש כן, והיינו עפ"י דבריו לעיל שלדעת הרמ"ה רק בתר אכילה אזלינן, וא"כ אף אם לקחה בפיה מרה"ר, כיון שאכלה ברשות הניזק חייב, עיין שם, ולפי"ז עדיין אינו מיושב מ"ש המחבר דעת הרמ"ה בסעיף ז ודעת הרמב"ם בסעיף יב בסתם.

¹⁴ לדעת הסמ"ע הנזכר כפי הבנת הט"ז הספק הוא אם הוא שן וחייב נ"ש או קרן משונה וחייב ח"נ, ודין תפיסה בספק ובתפארת ישראל כתב שאפילו נפלה באונס חייב, דומיא דנפלה לגינה, והסמ"ע ס"ק כד הוסיף כאן דאפשר שאפילו לדעת הרא"ש דס"ל דלא מהני תפיסה בספקא דדינא, מודה הכא כיון דעכ"פ כנגד מה שנהנית ודאי חייב, מהני תפיסה גם לשאר, והב"ח והש"ך דחו דברי הסמ"ע, וכתבו לחלק בין איבעיא דלא איפשר לבין היכא דסלקא בתיקו, עיין שם. וע"י בבאר היטב.

¹⁵ רמ"א שם, וכרש"י שפירש שהאיבעיא הוא כשהבהמה ברה"ר ומגלגלת העמיר מרשות הניזק לרה"ר ואכלתו שם, ומספקא לן אי בתר אכילה אזלינן ופטורה, דשן ברה"ר היא, או בתר דשקלה אזלינן וחייבת, וכתב עוד רש"י דה"ה שיש להסתפק להיפך כשהבהמה ברשות הניזק ועמיר ברה"ר ומגלגלת מרה"ר לרשות הניזק אם בתר אכילה אזלינן או בתר לקיחה, והקשו התוס' מהך דלעיל דפשטינן גבי פי פרה דאי אכלה בגדיש דעלמא פטור, אלמא בתר אכילה אזלינן, ועוד דלשון מתגלגל לא משמע כפירש"י ובש"מ בשם תלמידי הר"י כתב בשיטת רש"י דלא דמי לסוגיא דחררה, דהתם הכלב היה מתחלה ברשות שהפירות היו שם, משא"כ בבעיא דמתגלגל דאיירי שהבהמה עומדת בחוץ וגלגלה הפירות למקומה, וכבר תמה הסמ"ע וכן הגר"א שרש"י פירש כן, אבל אין כן דעת רוב הראשונים, וגם המחבר לא קאי לשיטת רש"י, ולכל הפחות באופן זה נראה דלכו"ע פטור, וא"כ למה כתב אופן זה על דברי המחבר, והגר"א מפרש דברי הרמ"א שעמדה ברה"ר ופיה ברשות הניזק, ומספקא לן אם פיה בתר גופה גריר וכמו שפירש ברישא.

¹⁶ דעת תוס' כמו שהתבאר וכ"כ המאירי

¹⁷ דעת התוס' בפ"י האיבעיא שהיא כגון דקיימי פירות ברשות הניזק ומתגלגלים מעצמם, ואי לאו שהבהמה עכבתן ברשות הניזק ואכלתם, היו מתגלגלים וסופן לנוח ברה"ר, ומיבעיא לן אי חשיב כמונחים ברה"ר או

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ודוקא באופן זה ברשות אחד והבהמה גלגלה המאכל לרשות שני, הדבר ספק, אבל אם המאכל דבר ארוך¹⁸, מקצתו מונח בפנים ומקצתו מונח בחוץ, וכשמושבת ראש האחד ראש השני נגרר אחריה, בכל מקום שהיא מתחלת למושכו חשבינן ליה כאלו אכלן שם, בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים¹⁹.

ד. לא שנו אלא פירות וירקות אבל נסות וכלים חייבת

כבר התבאר לעיל דף יט: שאם אכלה דברים שאינם ראויים לה²⁰, כגון כסות או כלים, ה"ז בכלל קרן וחייבת אף ברשות הרבים²¹.

לא, והרא"ש הביא פירוש"י וגם פירוש הר"י, ולא ביאר דעתו, וגם הטור בסוף הסימן הביא ב' הפירושים בסתם, וכבר האריך הש"ג להקשות על דבריהם, עיין שם. וכתב בערוה"ש דה"ה איפכא שהיו הפירות ברה"ר ומתנגלים לרשות הניזק ועיכבתם הבהמה ואכלתן ברה"ר בכלל הספק, והש"ג וכן היש"ש הקשו מ"ש מורק כלי מראש הגג ובא אחר ושברם דאמרינן מנא תבירא תבר, והיינו בתר מעיקרא אזלינן, וה"ג כיון שהיו מתנגלים לרה"ר נפשוט דהוי כמונחים ברה"ר, והיש"ש תירץ דלענין שבירה שייך לומר דהוי כאילו הוא כלי שבור, אבל לענין מקום הנחתו, סוף סוף עדיין מונח ברשות הניזק, ועי' בש"מ, וכתב עוד היש"ש שגם במתנגל לפי פירוש התוס' הוי ספק, ואזלינן לקולא לנתבע, ובשו"ע לא הביא הלכה זו, וצ"ע.

¹⁸ ועיין מאירי מפרש האיבעיא דמתנגלל כגון שהיו הפירות מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ והבהמה התחילה לאכול מהפירות שברשות שעומדת שם ונתנגלה באכילתה גם מרשות האחרת, מי אמרינן דבתר תחילת אכילתה הולכין, ומה שאכלה אח"כ ברשות האחרת היא כאכילה אחת עם מה שברשותה או לא, עיין שם.

¹⁹ רמ"א שם וכתב הסמ"ע שאוקימתא זו היא בנמרא אליבא דכו"ע.

²⁰ שו"ע ונו"ב שם ב

²¹ שאין דרכה בכך ומשונה הוא, וכתב הסמ"ע דמ"מ חייב ברה"ר ולא אמרינן שגם המניח כליו ברה"ר ה"ז משונה, והרי כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור שכן לפעמים מניח אדם כליו ברה"ר לשעה קלה לנוח, ואין זה שנוי, כמבואר ברא"ש סי' יד ובערוה"ש הוסיף שבמעשה לא אמרינן כל המשנה וכו', וצ"ע מסימן תב סעיף א. ודייק הרא"ש שאילו היה המניח נקרא משנה היה בעל הפרה פטור אף אם בעטה בכלים ושברתם, שהרי גם ביעוט הוא שנוי, ומה לי שנוי דאכילה מה לי שנוי דביעוט, וא"כ מה שאמרו בעטה ברבוצה חייב משום דלית ליה רשות לבעוט, צריך לומר שיש חילוק בין בעל חי לדבר אחר. וביש"ש שם סימן כט כתב לחלק בדרך אחרת, דשאני פרה רבוצה ברה"ר דאע"ג דמשונה הוא, מ"מ אין כונתו להזיק, ואילו הבעיטה היא בכונה להזיק, ולא אמרינן כל המשנה וכו' אלא כשהשני אינו משנה יותר מהראשון ששינה, וכשינה יותר חייב (עיין שם שדן בדברי הרא"ש בדין שנוי דאכילה אי חשיב קרן), ומ"מ כתב שאם התחילה בהמה וננחה בחברתה וחזרה האחרת וננחתה, אף על פי שהשניה הזיקה יותר מהנניחה הראשונה (עי' להלן הערה נא), מ"מ שניהם בדין שנוי שוה, שהרי שניהם כונתם להזיק, ובהמה אין בה דעת להבחין בין נגיחה קלה למרובה, ואמרינן כל המשנה וכו', משא"כ באדם שיש בו דעת לא אמרינן כל המשנה וכו' משום שאינו דומה שנוי לשנוי, עיין שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

**ה. שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת
בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת ...
כסות עבדי אינשי דמנחי גלימי ומתפחי אבל בהמה לאו
אורחה**

פרה שרבצה ברה"ר²² ועברה בהמה אחרת ובעטה בה, חייב²³, ואם הזיקה
לרבוצה בדרך הילוכה פטור²⁴.

**ו. ואם נהנית משלמת וכמה רבה אמר דמי עמיר רבא אמר
דמי שעורים בזול ... אומדין כמה אדם רוצה להאכיל
לבהמתו דבר הראוי לה אף על פי שאינו רגיל לפיכך
אכלה חטין או דבר הרע לה פטורה**

²² שו"ע ונו"כ שפט ב

²³ ואף על פי שהפרה שינתה כמה שרבצה ברה"ר וקיי"ל כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור, מ"מ נהי שיש
לה רשות להלך אבל אין לה רשות לבעוט בה, וביאר בערוה"ש שהפרה הרבוצה לא גירתה בשנויה לפרה,
משא"כ במשסה כלבו בסימן שצח שהוא שיסה את הכלב. והרא"ש בפ' כיצד סימן יד הביא מ"ש הרי"ף בהא
דאכלה כסות או כלים דלא אמרינן שבמה שהניח כליו ברה"ר יהא נדון כמשנה שיהא המשנה בו פטור, שכן
דרך להניח כלים לזמן מועט כדי לנוח,

²⁴ וכתב בערוה"ש שאם הוכשלה המהלכת ברבוצה ונזוקה פשיטא דחייב בעל הרבוצה בהצני נזק כדין קרן
ברה"ר, ומ"ש בגמרא בעטה רבוצה במהלכת, לאו דוקא בעטה, אלא משום מהלכת ברבוצה קאמר. וצ"ע
שאם הוכשלה בלי מעשה מצד הרבוצה אינו בדין קרן, שאין כונתו להזיק, אלא משום בור, וכ"כ המאירי
בהדיא בדה"ב לב ע"א, ואפשר שערוה"ש נתכוין להכשלה ע"י מעשה, וגם זה צ"ע.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר דף ב. ודף ג. ששן אינו חייב אלא ברשות הניזק ולא ברה"ר²⁵ ומ"מ חייב²⁶ לשלם²⁷ מה שנהנית באכילתה²⁸. יש אומרים²⁹ דהיינו ששמן מה שאכלה כאילו היה תבן, ויש אומרים³⁰ שמשלם כשווי שני שליש מדמי שעורים.

ואם אכלה דברים המזיקים לה אינו משלם כלום³¹.

וכן בכל מקום שנהנית הבהמה³², אף על פי שפטור מדין מזיק, חייב לשלם מה שנהנית.

ז. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו ... בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר

²⁵ שו"ע ונו"כ שם ז

²⁶ שו"ע ונו"כ שם ח

²⁷ וכתב בקצה"ח דתשלומי מה שנהנית אינו מדין נזיקין לשלם ממיטב, שאינו אלא כבעל חוב, וגם לא שייך טעם דנעילת דלת, ודינו בזיבורית, וכן הוא בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' יג, וכתב שם שאינו משלם מן העליה (היינו מעידית), דכ"ש הוא מחצי נזק, ומ"מ אינו משלם מגופו בלבד אלא כחוב הוא, עיין שם, ועי' אור שמח פ"א מה' נזקי ממון ה"ב שהאריך בזה.

²⁸ ולכאורה נראה שאף ברשות המזיק, אף על פי שפטור מדין שן, מ"מ משלם מה שנהנית. ובש"מ בשם הרא"ש ור"פ כתב שאף באכילה משונה שחיובו ח"נ מדין קרן, היינו דוקא כשהחצי נזק הוא יותר ממה שנהנית, אבל אם נהנית יותר מחצי נזק, משלם מה שנהנית, ולפי"ז צריך לומר דמ"ש בשו"ע סעיף ו גבי כלב שהמית חתול בדין דמי הנבילה שברה"ר משלם מה שנהנית שאכילה אינו שנוי וכו', דמשמע אילו היה שנוי היה משלם חצי נזק, איירי ג"כ כשהח"נ הוא יותר ממה שנהנית. פתחי חושן שם פרק ו הערה פב

²⁹ שו"ע שם, וכתב בב"י כיון שהרי"ף והרמב"ם מסופקים הלכה כמי ראוי לומר דנקטינן לקולא ברבה וכדפרש"י דעמיר היינו תבן ואפילו אכלה בשר, ואפילו אכלה יותר ממה שרגילה לאכול באכילה אחת, אינו משלם אלא כשיעור תבן באכילה אחת (כן כתב ביש"ש), שיכול הבעלים לומר לא הייתי מאכילה כי אם תבן, וזהו הנאתו ולא יותר, סמ"ע. וכתב בערוה"ש שאם ידוע שמאכילה תמיד שעורים משלם דמי שעורים כפי שווים.

³⁰ רמ"א שם, כדעת הטור ס"ג בשם הראב"ד והרא"ש והרא"ה והריטב"א ונ"י, שפסקו ברבא, והוא דמי שעורים בזול, דאנן סהדי שאף מי שאינו מאכיל לבהמתו שעורים, אם היה מוצא בזול, והיינו שליש פחות משוויים, היה מאכילה. ונראה שאע"פ שאכלה בשר אינו משלם אלא דמי שעורים בזול, שאין דרך להאכיל בשר לבהמתו אפילו בזול, וגם בזה אפשר שאם ידוע שדרכו להאכיל בשר משלם דמי בשר, והיש"ש מפרש שאם רגיל לתת לה שעורים באקראי משלם דמי שעורים בזול, אבל אם אינו רגיל אלא בתבן אינו משלם אלא דמי תבן, עיין שם.

³¹ כיון שלא נהנית, ומדין שן פטור כיון שהוא ברה"ר, סמ"ע, ומשמע שאם אכלה ברשות הניזק דברים המזיקים לה חייב, משום דסוף סוף שן הוא משום שבשעת אכילתה להנאתה נתכוונה, ומה"ט נראה גם מה שאינו חייב מדין קרן ברה"ר, משום דכיון שיש לה הנאה באכילתה אינו בדין קרן, וכתב היש"ש שאם אכלה הרבה ומתוך כך חלתה, אף על פי שלא נהנה, מ"מ משלם מה שנהנית בתחלת אכילתה כשיעור הראוי לה ומה שאכלה אח"כ יותר מדי איהי דאוקה אנפשה. פתחי חושן שם פה

³² כגון נפלה לגינה באונס ולא נחבטה מתוך שנפלה על הפירות.

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הדר בבית³³ חבירו שלא מדעתו אם אינו עומד להשכיר ואיש זה אינו עומד לשכור וכגון שיש לו בתים אחרים לגור בהם אינו חייב לשלם לו, אולם יש אומרים³⁴ שאף כשדר בבית חבירו שאינו עומד להשכיר, אם הפסיד הבית, אפילו כל שהוא³⁵, כגון שהשחיר הכתלים, צריך לשלם כל מה שנהנה, אלא שיש אומרים³⁶ שאף לדיעה זו, אם אין דרכו של זה לשכור, אינו משלם אלא מה שהפסיד.

וכשומר לו לצאת ולא יצא, צריך לשלם לו כל שכרו³⁷.

ח. בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר זה נהנה וזה

חסר

³³ שו"ע ונו"כ שסג ז

³⁴ הוא דעת הרא"ש והמור והמ"מ בשם כמה מפרשים, וכמ"ש בגמרא בהך דשחרוריתא דאשיתא ומהך דאם עמד ניקף וגדר שמגלגלין עליו את הכל, והנ"י בשם הרמ"ה פסק גם בזה שאינו משלם אלא מה שחסרו, וכתב עוד שאם נהנה בעד"ב במה שזה דר בו, אף חסרון זה אינו משלם לו. ובקצה"ח סק"ד נראה שמפרש בדעת הרמ"ה שלעולם אינו משלם חסרון דשחרוריתא, שהשחרות אינו נזק, שיכול ללכנו וישוב לקדמותו, ואף על פי שצריך הוצאות, ה"ז דומה לזורק מטבע לים שאינו אלא גרמא ולכן רק כשנהנה משלם משום שנהנה, אבל כשלא נהנה אינו משלם כלום, וכבר השיגו האחרונים על דבריו, דשאני הכא שיש חסרון בגוף הבית.

³⁵ מדברי התוס' בכתובות משמע שאפילו בהפסד פחות מש"פ מגלגלין, ועי' במהרש"א שם שתמה על כך, אבל במנח"פ כתב שמדברי התוס' בב"ק דף כ משמע דפחות מש"פ לא מיקרי חסרון, ועי' שער המלך פ"ג מה' גזילה.

³⁶ רמ"א שם, כיון שעיקר החיוב הוא משום שנהנה, א"כ בדלא עביד למיגר הרי לא נהנה, וסיים הרמ"א שיש חולקים, ואף בלא נהנה חייב, והוא מדברי הרי"ו שהביא ב' דיעות בזה, ועי' ביאור הגר"א. ובדברי משפט כתב שאם לא נהנה לכו"ע פטור מן השכר, והי"א שבר"י סברי שפטור אפילו ממה שחסרו, וכמ"ש הרשב"א, משום שאינו אלא גרמא, ודעת המחייבים ברי"ו היינו במה שחסרו..

³⁷ שו"ע שם (והיינו על מכאן ולהבא, אבל על העבר נראה דלא מהני מחאה לצאת), וכתב הסמ"ע דאפילו בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר חייב לשלם לו, וגם זה משום שבכח"ג אין כופין על מידת סדום, וכמ"ש הרמ"א, ומשמע שהחיוב הוא מדינא ולא מדינא דגרמי. ובשו"ת אבנ"ז יו"ד ח"א סימן קפד כתב שלדעת הסוברים שבחסרון כל שהוא אינו חייב בלא עביד למיגר, כמ"ש להלן סעיף יב, ה"נ פטור בלא עביד מיגר, אפילו כשאמר לו לצאת, עיין שם. ועי' להלן. כתב בערך ש"י שאם אמר לו לצאת ואם לא יצא ישלם כך וכך, וזה שחק בו ואמר שלא ישלם, א"צ לשלם כפי שאמר לו אלא כפי שוויו, כיון שלא נתרצה ה"ז כדר בגזילה, וכן הדין בלוקח חפץ מחבירו ואמר לו אם לא תחזיר החפץ תשלם כו"כ, וזה שחק בו, אינו משלם אלא שוויו אם אינו בעין להחזיר, ובעין זה כתב בפעמו"ז.

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הדר בבית חבירו שלא מדעתו³⁸ והיה הבית עומד להשכיר³⁹, דעת רוב הפוסקים⁴⁰ שאע"פ שאין דרך זה לשכור⁴¹ חייב לשלם השכר⁴², אף על פי שראה הבעלים שהוא דר ושתק ולא מיחה⁴³, וי"א⁴⁴ שאם אין הבעלים בעיר, ולא היה מי שיטפל בהשכרתו⁴⁵, ה"ז כאינו עומד להשכיר⁴⁶.

³⁸ שו"ע ונו"כ שסג ו

³⁹ היינו חצר דקיימא לאגרא, וכתב הרמ"א שסתם בתים בזמננו חשיבי כקיימא לאגרא, אף על פי שזה עדיין לא השכירו מעולם, וכתב בערוה"ש שה"ה בבית שעד עתה לא היה רגיל להשכירו ועתה מקרוב התחיל להשכירו מיקרי עומד להשכיר, ולכאורה פשימא היא, ועפ"י דברי הרמ"א נראה שמיד כשהודיע (ואפשר אף במחשבה), שרוצה להשכיר מיקרי קיימא לאגרא, ובד"מ כתב בשם הנ"י שאפילו אינו משכיר בהדיא אלא שדרך הדרים בו להשתוות עמו אח"כ מיקרי קיימא לאגרא, ועי' להלן. כתב בכסף הקדשים סימן שיב סעיף יד שהשוכר בית לחודש ובאותו חודש קיימא לאגרא, ולאחר מכן אינו עומד להשכיר, וזה המשיך לדור בו בסתם, צריך לשלם עבור כל הזמן שדר בו, כיון שירד אדעתא דשכירות היה לו להודיעו.

⁴⁰ כן הוא דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש, לאפוקי מדעת התוס' דס"ל דכיון שלא נהנה פטור אף על פי שגרם הפסד לחבירו, אלא שהרי"ף כתב הטעם דחסריה ממונא, והרא"ש כתב שמפני חסרונו לבד אין לחייבו, שאינו אלא גרמא, אלא עיקר הטעם שחייב מפני שאכל חסרונו של זה, ואף על פי שלא נהנה, שהיה מוצא דירה אחרת בחנם, מ"מ השתא מיהא קאכיל מה שחבירו נפסד, ועפ"י דברי הרא"ש בתשובה (כלל צה סימן א, הובא בטור סימן שעא) נראה להוסיף שדמי השכירות של בית כשעומד להשכיר דמי לפירות שדה, וכשם שהאוכל פירות חבירו חייב לשלם, ה"נ הדר בבית חבירו ה"ז כאילו גזלו דמי השכירות, וכתב בני"י בשם הרא"ש שאינו יכול לומר לו אילו השכרת הייתי יוצא, דא"ל בעל החצר כל זמן שראו אותך דר בביתי היו אומרים שהוא מושכר ולא באו לשוכרו.

⁴¹ היינו גברא דלא עביד למיגר, ופירש"י שמצויין לו בתים להשאל לו בחנם, או שיש לו בית אחר לדור בו.
⁴² נראה לכאורה שמשלם כפי דמי השכירות בשוק, או כפחות שבשכירות, כדין שכר בית ולא פסקו על דמי השכירות, ונראה דכיון שחייב תשלומי השכר אינו אלא משום שנהנה מחסרונו של חבירו צריך לשלם לו כפי חסרונו, ולפי"ז גם לגבי התקופה יש לשום כדרך השוכרים, וכיון שאין דרך להשכיר ליום אחד אי אפשר לשום שכירות של יום אחד, אלא כפי דרך סתם שכירות שהוא ל' יום, וצ"ע. פתחי חושן חלק ה פרק ז הערה לח

⁴³ בשו"ת מהרי"ל דיסקין פסקים אות רכט מסתפק בדר בבית שוכר שלא מדעתו ובא לשלם שכר, למי משלם, למשכיר או לשוכר, וכתב דמה שנפחת השוכר בשימושו מחמת ריבוי הדיוורין ישלם לשוכר, והשאר למשכיר, וצ"ע.

⁴⁴ רמ"א שם י

⁴⁵ ועי' שו"ת קנין תורה ח"ג סימן פז שדן במשכיר חדר לחבירו והשוכר יצא לכמה ימים, אם יכול המשכיר להשתמש בחדר המושכר ובחפציו, ודן שם לענין תשלום שכר ולענין אם יכול למנעו לכתחלה, ובג"ד כתב שמסתמא כיון שהשאייר החדר פתוח, מסתמא אינו מקפיד אם המשכיר ישתמש בו בכליו של משכיר, עיין שם, וצ"ע.

⁴⁶ והוא מדברי הג"מ וכ"כ בהג"א פ' כיצד הרגל בשם ראבי"ה, ובביאור הגר"א ציין למ"ש הנ"י בשם הרמ"ה, והביאו הרמ"א בסעיף ו, דבתר השתא אזלינן והשתא לא קיימא לאגרא, ובהג"א שם סיים שיש משיבים על זה ולא ביאר טעמם, ובש"ג כתב שמדברי הרמ"ה נראה שחולק על הראבי"ה, ועי' מחנ"א ה' גזילה סימן י. וכתב בכנה"ג בשם הר"ש יונה שאפילו לדעת ראבי"ה דוקא כשלא היה בעיר, אבל אם היה בעיר ולא ראה שאחד דר בביתו, או שהיה קמן, חייב להעלות לו שכר, וכן אם אין הבעלים משכירים מדעתם אלא שבאים אנשים ודרים בביתו ואח"כ מעלים שכר, אם בא אדם ודר בו חייב להעלות שכר, וכן אם בורח מחמת ממון בדרך שאינה רחוקה והשיירות מצויות בכל יום, חייב להעלות שכר, ובשם מהר"י בן עזרא כתב דדוקא בבורח מחמת נפשות אבל לא בבורח מחמת ממון, עיין שם.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף כ:

ט. המקיף חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו ... את גרמת לי הקיפא יתירא

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מי שיש לו⁴⁷ שדות מסביב לשדה חבירו⁴⁸, ועמד החיצון⁴⁹ וגדר בינו לבין הפנימי מג' רוחות⁵⁰, אין הפנימי חייב להשתתף בהוצאות, שהרי לא הועיל

⁴⁷ שו"ע ונו"כ קנה וועיקר הסוגיא בב"ב (דף ד ע"ב) במשנה דהמקיף את חבירו וכו' וכאן האריכו הראשונים בביאור המשנה דב"ב שיטות רש"י ושאר פוסקים שהובאו בטור ושו"ע. דאיירי שהקיף החיצון במחיצות בינו לבין האמצעי, ועשה המחיצה משום היזק ראייה, או כדי שלא יכנסו בהמות משדה לשדה, ואם הקיף רק מג' רוחות, לכו"ע אין מחייבים את האמצעי להשתתף בהוצאות, או משום שסתם בקעה אין מחייבין לבנות משום היזק ראייה, או משום שאינו נהנה כל זמן שאינו מוקף מד' רוחות (ואף על גב דמ"מ נהנה במקצת באותם רוחות שיש בהם מחיצה, ועכ"פ מיעוט בנזק יש כאן, צריך לומר שאין מקום לחייבו כי אם בהנאה שלימה). ואם הקיף המקיף גם מרוח רביעית, נחלקו ת"ק ור' יוסי, שלת"ק מחייבין אותו לתת חלקו בהוצאות המחיצות, ולר"י אין מחייבין אותו אלא כשיש גילוי דעת דניחא ליה במחיצות אלו, ופסק רש"י כר"י ואם עמד ניקף וגדר את הרביעית, לכו"ע מחייבין אותו, כדמשמע בלישנא אחרתא בב"ב שם, ולרש"י נראה דלא גרים בגמרא שם הא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי ל"ש עמד מקיף ל"ש עמד ניקף, וכן משמע בב"י בסימן קנה שבנוסחאות שלפניו לא היה. ומדברי הטור נראה שסובר כשיטת רש"י דל"ש עמד ניקף ול"ש עמד מקיף מחייבין עליו את הכל, ומשמע מדברי רש"י בב"ב דאף במקום שמחייבין אותו היינו דוקא במחיצות הפנימיות, אבל במחיצות חיצוניות בכל אופן אין מחייבין אותו, וכן דייק הדרישה מדברי הטור בדעת רש"י, וכתב שבמחיצות חיצוניות לעולם הוא בגדר לא חסר, וצ"ע. ונראה מדברי המאירי בדעת רש"י דכל שעמד ניקף וגדר או גילה דעתו, ה"ז כנתרצה לבנות המחיצה, וכאילו עשאה המקיף בשליחותו, ולכן דוקא במחיצות הפנימיות שהוא משום היזק ראייה לשניהם, אלא שאין מחייבין אותו משום דלא נהגו, וכיון שנתרצה לבנות, חזר חיוב המחיצה מדין היזק ראייה, כמקום שנהגו לגדור,

והתוס' בב"ב ק"ק הקשו על פירוש רש"י שמפרש שהחיוב הוא על המחיצות הפנימיות, א"כ מה מקשה בגמרא בב"ב ק"ל מ"ד זה נהנה וזה לא חסר חייב, ומתירין שאני התם דגרם ליה היקפא יתירא, הרי כיון שעשה המחיצות בינו לבין חבירו חסר הוא משום הפנימי שבגללו עשה, וגם למה קרי ליה היקפא יתירא, הרי כל ההיקף נעשה בשבילו, וגם הרמב"ן בחידושו הקשה כן לפירוש"ו, ותירץ דכיון שגם המקיף ניוזק וקדם וסילק היוזק, פטור הניקף ולא מיקרי חסר בשבילו, כיון שמקום שנהגו שלא לגדור הוא, ולא חשיב נזק לפנימי, אי אפשר לחייבו משום כך, ואף על פי שנהנה מנזק שן ורגל מצד רה"ר, לא מיקרי נהנה מחסרונו. ועוד שבוז על הניזק להרחיק את עצמו ומ"מ כשגדר רביעית ויש גילוי דעת דניחא ליה, מיקרי נהנה משום נזק דשן ורגל. ומ"מ נשאר בתימה על רש"י במה דקרי ליה היקפא יתירא, עיין שם. ובחידושי הרשב"א הקשה ג"כ על פירוש"ו ותירץ כעין דברי הרמב"ן, ובקושיא דהיקפא יתירא תירץ (והב"י כתב תירוץ זה מדנפשיה) דע"כ איירי שגדר גם מסביב בינו לבין שדות אחרים או רה"ר, כיון שאדם מקפיד הוא, וע"כ נקרא היקף זה שבינו לבין הפנימי היקף יתירא שרק בגללו הוצרך לעשותו ויש עוד כמה ראשונים הסוברים בדעת רש"י דאיירי בהיקף שבין חיצון לפנימי (עי' בש"מ), וגם דעת הרמב"ם נראה כן,

אבל התוס' ועוד כמה ראשונים פירשו המשנה והסוגיא בדין ההיקף החיצון, שהמקיף גדר סביב שדותיו מבחוץ, ותובע לחייב גם את הפנימי להשתתף בהוצאות ההיקף, שהרי גם הוא נהנה מכך, וכדמוכח פשטות הסוגיא דב"ב ק"ו, וכן כתבו שם התוספות, וכן פירשו הרמב"ן והרשב"א והרמ"ה,

⁴⁸ כבר נתבאר לעיל בסוגית הגמרא ודברי הראשונים דאיירי בשדות, אבל הרמב"ם כתב הלכה זו בחורבה שבין חורבות, וכתב המ"מ שלא רצה הרמב"ם לפרש בשדות, שלפי דעת המפרשים דאיירי בשדות צריך לפרש דאיירי במקום שנהגו שלא לגדור, וא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן, שכל אחד יבנה ויחייב חבירו בהוצאות, ולכן פירש בחורבה שסתם חורבה אינו חייב לגדור. ומ"מ מדברי הטור והשו"ע משמע דאין נ"מ בין חורבה לשדות, וכתב הסמ"ע שהרמב"ם נקט חורבה לרבותא שאין לו הנאה כ"כ במה שגדר, וכ"ש שדה וגינה.

⁴⁹ מדברי הפוסקים נראה דדוקא כשגדר חיצון יכול לחייב הפנימי, אבל כשגדר פנימי אינו יכול לחייב החיצון, דבשלמא פנימי נהנה מהיקף זה גם מנזק בהמות של שדות חיצונות או של רה"ר, אבל החיצון אינו נהנה מהיקף זה רק לגבי פנימי, ויתכן שאין זה הנאה כל כך. מיהו במחיצה קלה למניעת דריסת רגלי בהמות נראה שחייב גם בזה, וכ"ש כשבנה פנימי חלק ועמד חיצון וגדר השאר, דגלי דעתיה דניחא ליה שחייב.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – וביטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לו שעדיין שדהו פתוחה מרוח אחת. אבל אם גדר גם רוח רביעית, בין שגדרו החיצון, בין שעמד הפנימי וגדר⁵¹, חייב להשתתף בחצי ההוצאות גם של שאר הרוחות⁵². ומנכה חצי ההוצאה של רוח רביעית, בהיקף שבינו לבין חבירו⁵³.

גדר ב' רוחות ועמד ניקף וגדר רוח ג' ועדיין פתוח לרוח רביעית⁵⁴, אין צריך לשלם כלום עד שיגדור אחד מהם רוח רביעית.

גדר החיצון בין שדותיו לשאר שדות מבחוץ או לרה"ר, אם הוא במקום שאין האחד יכול לחייב את השני לגדור ביניהם, חייב הפנימי לשלם⁵⁵ חצי ההוצאות⁵⁶, אבל במקום שיכול לכופו במחיצה הפנימית, אף אם גדר החיצון בכל ד' רוחות, אין הפנימי חייב לשלם⁵⁷, שיכול לומר למחר אבנה מחיצה פנימית, ונמצא שאין ההיקף החיצון מועיל לו כלום. ואם גילה הפנימי דעתו שנוח לו במה שבנה החיצון, כגון שבנה החיצון

⁵⁰ בלשון המשנה וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית, וכתב הרמב"ן דרבנן נקט דאע"פ שגדר אחת אחת, לא אמרינן שמתחלה כשגדר רוח אחת ולא היה יכול לתבוע מן הפנימי, שוב לא יוכל לתבוע גם לאחר שגדר הרביעית, קמ"ל שיכול לתבוע,

⁵¹ בתוס' ב"ק דף כ' הקשו הרי ז"נ וזל"ח הוא, ותירצו דשאני הכא דגלי דעתיה דניחא ליה בהוצאה, וכ"כ בב"ב דף ה'

⁵² ואף לדעת הראשונים כתוס' והרשב"א הנזכרים שמפרשים הסוגיא בהיקף חיצון, היינו בפירוש הסוגיא, אבל להלכה מודים בזה לרש"י והרמב"ם. וברמב"ם וש"ע שם כתבו ובלבד שיהיה מקום הכותל של שניהם, אבל אם היה מקום הכותל של החיצון אין מגלגלין עליו אלא דבר מועט כמו שיראו הדיינים (כתב הנה"מ דלא דמי לחצר שכשנכנס לתוך שלו אין השני נותן לו כלום, דשאני התם שאינו מצילו אלא מהיזק ראייה שלו עצמו, משא"כ כאן שמצילו גם מהפסד של בני רה"ר). והרמב"ם איירי בהיקף הפנימי בינו לבין חבירו, אבל בהיקף חיצון לא איירי הרמב"ם, ושם לא שייך לומר דהמקום של שניהם, ועי' קצה"ח סק"ה וסק"ו.

⁵³ פתחי חושן חלק ה' פרק ח' הערה יג'

⁵⁴ כן כתב הרמ"א שם והוא עפ"י דבריו בד"מ (מובא בחידושי הנהגות) על מ"ש הב"י שאם גדר החיצון ראשונה ושניה ועמד ניקף וגדר שלישיית שמחייבין אותו, דסוף סוף איכא גילוי דעת דניחא ליה, והשיג הד"מ שמדברי הטור בסוף הסימן שכתב שאף אם גדר ניקף בצד רביעית (שם איירי בהיקף חיצון) כנגד שדהו ונשארו הצדדים שבאותה רוח פרוצים כנגד שדות המקיף שא"צ לשלם לו, משמע דכל שאינו נהנה אינו חייב לשלם, כ"ש הכא, ובקצה"ח סק"ו תירץ דעת הב"י אליבא דהרמב"ם דאיירי בהיקף שבינו לבין הפנימי, עפ"י מ"ש בשם הנ"י שכשבונו על מקום של שניהם דעתו של בונה שלכשיתרצה השני יוכה באבנים מדין חצר, ולפי"ז לאו משום שנהנה מתחייב, אלא משום שזוכה בחצי האבנים. והוא בדין מקח וממכר, ולכן בכל גילוי דעת דניחא ליה מתחייב משום שזוכה בחצי הכותל, אף על פי שאינו נהנה עדיין, עיין שם. ועפ"י נראה דאפילו בנה הפנימי רוח אחת קודם שבנה החיצון כלל, ג"כ חייב מטעם זה, וצ"ע.

⁵⁵ טור סימן קנח, והיינו כשיגדר מדר' רוחות בין עמד מקיף ובין עמד ניקף. וכתבו התוס' ב"ק דף נח ע"א דאע"פ שאין ההיקף אלא לשמור מפני נזקי בהמות, אין זה בגדר מבריה ארי מנכסי חבירו דקיי"ל שפטור מלשלם לו, דשאני התם שלא עשה מעשה בגוף השדה, אבל כאן השביח השדה מחמת ההיקף.

⁵⁶ ולרש"י בכל אופן אינו חייב לשלם עבור היקף החיצון, ומ"מ נראה שבעמד ניקף חייב.

⁵⁷ רמ"א שם.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ג' רוחות ועמד ניקף וגדר רוח רביעית⁵⁸. חייב להשתתף בהוצאות המחיצה החיצונה כפי מה שנגרם על ידו היקף מיותר⁵⁹.

י. דגדר ניקף הא מקיף פטור ... דאמר ליה לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא

בשמשלם הפנימי הוצאות ההיקף⁶⁰, משלם כפי מה שגדר החיצון, אבל אם גדר רוח רביעית בקנים אינו משלם עבור שאר הרוחות רק דמי קנים⁶¹, וכן אם אמר הניקף תחילה שאינו רוצה אלא מחיצה זולה, אפילו לא אמר אלא לאחר שכבר גדר חלק מההיקף, אינו משלם אלא דמי מחיצה זולה⁶².

יא. הבית והעלייה של שנים שנפל ... בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיו ... שברו לא ... דביתא לעלייה משתעבד

⁵⁸ ומשמע דכאן א"צ גלוי דעת דניחא ליה, וכן משמע בנה"מ סק"ה.

⁵⁹ רמ"א שם, וכתב המור בשם הרמ"ה שמחשבין כמה אמות מרובעות יש בכל ההיקף, ומדברי הפרישה והסמ"ע נראה שהניקף משלם כמה שעלה ההיקף ע"פ תשובת מחמת שדהו, וביאר החזו"א ב"ב סימן ב סק"י כגון שהפנימי ו' על ו' והחיצון י' על י', נמצא שהחיצון ק' אמה מרובעים והפנימי ל"ו אמה, והיחס של הפנימי כלפי החיצון הוא 9*25, וכיון שהיקף החיצון הוא מ' אמה צריך הפנימי לשלם עבור 9*25 שהם י"ד אמה ועוד 4*5, עיין שם, ופשוט דהיינו דוקא כשהשדות מרובעים, אבל בצורת מלבן אין החשבון מכוון. והב"ח והסכים עמו בנה"מ כתבו שמשלם חצי ההיקף, עיין שם שהאריכו בזה, ובשו"ת נוב"ת חו"מ סימן כד ביאר שכשהפנימי הוא ו' על ו' ונמצא שהיקפו מד' רוחות עולה כ"ד אמות, אפ"ה א"צ לשלם רק בעד ח' אמות שגרם יתרון להחיצון, לפי שחיצון לברו הוא ח' על ח' שעולה היקפו ל"ב אמות, ועתה הוצרך להקיף י' על י' שעולה מ' אמה, נמצא שההיקף היתר הוא רק ח' אמות, והפנימי נהנה מט"ז אמה היקף בחנם, עיין שם, ועי' שער המלך פ"ג מה' גזילה שהאריך בדין חסר מעט אם משלם כל מה שנהנה, וליישב דברי המור בשם הרמ"ה.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

⁶¹ וכתב הנה"מ שאם גדר הרביעית בבנין אבנים (וגם שאר הרוחות בהיקף אבנים) משלם כפי גדר אבנים, ודוקא כשדרך לגדור כך, כיון שעיקר החיוב הוא מדין יורד לשדה חבירו בשדה העשויה לימע, עיין שם. ובמ"מ כתב בשם יש מפרשים שבעמד ניקף שהחיוב הוא משום גלוי דעתו, אינו חייב אלא כפי מה שגדר הרביעית, וכתב שדעת הרמב"ם אינו כן, ולעולם משלם כפי מה שגדר, ומשמע מדבריו בדעת הרמב"ם שאין החיוב משום גלוי דעת,

⁶² שו"ע ונו"כ שם ט

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שנים הדרים זה מעל זה זה בבית וזה בעליה הבנויה על גביו, נפלו הבית והעליה ורצה בעל העליה⁶³ לחזור ולבנות⁶⁴, אבל בעל הבית אינו רוצה לבנות⁶⁵, אם רוצה בעל העליה בונה הוא את הבית ודר בתוכו עד שיתן לו בעל הבית את יציאותיו ואינו צריך להעלות לו שכר⁶⁶, ואז יבנה את עלייתו.

ועד שיבנה עלייתו יכול להשכיר הבית לאחרים וליטול השכר, ואף להשכירו לבעה"ב⁶⁷.

ואם ירצה בעל העליה לבנות הבית והעליה ולדור בשניהם, הרשות בידו, אבל להשכיר הבית אסור⁶⁸.

ואם רוצים לחזור ולבנות, בונה זה ביתו וזה עלייתו על גביו כמו שהיה מקודם, ואם רוצים יכולים לשנות באופן שלא יפסידו זה לזה⁶⁹, שאין בעל הבית רשאי לבנות ביתו באופן שלא יהיה חזק כמו שהיה, לפיכך לא יפחות מחוזק הכתלים ולא ירבה בחלונות, וכן לא יגביה הבית אף על פי שאינו גורע מחוזק הכתלים, משום שגורם טירחא לבעל העליה שיצטרך לעלות יותר מדרגות, ואינו יכול לשנות במקום הסולם או המדרגות באופן שיבא צד הפסד לבעל העליה.

⁶³ שו"ע ונו"כ שם ה

⁶⁴ וכתב בכנה"ג (הגה"ט אות ט) שאם בנה בעל הבית את הבית ואת העליה, ובעל העליה טוען שאינו צריך לעליה, דינו כיורד שלא ברשות, ויכול לומר לו טול עציץ ואבניך, אבל אם דר בעליה או משכירו, חייב לפרוע לו מה שהוציא ע"פ בקיאים.

⁶⁵ וממילא אינו יכול לבנות עלייתו כל זמן שאין בית לבנות על גבו (ופשוט שאם רוצה בעל הבית לבנות ובעל העליה אינו רוצה, שבונה זה ביתו ולא איכפת ליה (ומ"מ לכשירצה בעל העליה לבנות אינו יכול לעכב עליו), ובנה"מ (סק"י) משמע שעושה לו גג בנוסף לתקרה, ועי' בפעמוני זהב מה שדייק בדברי הסמ"ע (סימן קנז סק"י), וצ"ע). כתב הנה"מ (סימן קעח סק"ג) דמ"ש גבי בית ועליה שאינו יכול לכופ את בעל הבית לבנות, משום שיכול לומר לו הרי בלא"ה אתה צריך להוציא הוצאות לבניית עלייתך, בנה בינתיים הבית ודור בה, אבל כשאינו יכול לבנות עבורו כי אם כשיבנה גם עבור חברו, יכול לכופו או לבנות ולגבות ממנו, וכמ"ש הרמ"א (שם), וסיים הנה"מ (שם) שלפי"ז בבית משותף שנפל (נראה כונתו שלא היה בית ועליה, אלא בית אחד משותף), ולא נשאר רק הקרקע, ואין הקרקע עומד לשנות לדבר רק לבנין, יכול לכופו לבנות ביחד, דהוי כמציל מהפסד, עיין שם, ונראה מדבריו שאם אפשר לנצל הקרקע לדבר אחר, שוב לא הוה הפסד אלא שבת, ובשבת דינו כיורד, ואם מוחה אינו יכול לכופו, כמ"ש הרמ"א (שם).

⁶⁶ ולא חשיב רבית, כיון שהקרקע משועבדת לו (סמ"ע). והתוס' כתבו דלא הוי רבית משום שאם נשרף הבית לא היה נותן לו יציאותיו, ולרש"י אפשר שאף אם נשרף נותן לו הוצאותיו, ותמה בכנה"ג למה לא הזכירו הפוסקים הלכה זו, ועכ"פ לכתוב שרש"י ותוס' חלוקים בזה, ועי' קצה"ח (סק"ב) ובמ"ש בזה בספר ברית יהודה (פרק יג), ועי' טבעת החושן.

⁶⁷ בנה"מ (ס"ק יא)

⁶⁸ בכנה"ג (הגה"ט אות יח) כתב בשם שו"ת מהר"ש הלוי ומסתפק שם אם יכול להשכיר העליה. ולא ראיתי דבריו, וצ"ע למה לא יוכל להשכיר העליה, וגם אם מותר לו לדור בשניהם למה לא ישכיר העליה, וצ"ע.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ קסד ו

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכן בעל העליה⁷⁰ אינו רשאי להכביד על הבית יותר ממה שהיה, לפיכך אינו לעשות קורות כבידות יותר, או להרחיב הכתלים⁷¹, ואינו רשאי להוסיף קירות פנימיים⁷², ויש אומרים⁷³ שכל שאינו משנה ממנהג המדינה, יכול לבנות אף על פי שמכביד על הבנין. ואפילו בנה תחלה שלא כמנהג⁷⁴.

יש אומרים⁷⁵ שלא אסרו לשנות אלא כשמתחלה נשתעבדו זה לזה, כגון שקנו זה בית וזה עליה⁷⁶, או שירשו⁷⁷, וכל שכן כשבנו בשותפות, אבל כשזכו מן ההפקר זה בבית וזה בעליה⁷⁸, יכולים לשנות אפילו בכבוד ובחזק.

יב. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שטר...

משום שחרוריתא דאשייתא ... אינו צריך להעלות לו

שטר

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

⁷¹ וכתב הטור שאפילו רוצה לשלם ההוצאה שגם התחתון ירחיב, יכול לומר שימעט מחלל הבית.

⁷² בכסף הקדשים שגם זה מכביד, ואף על פי שאילו היה רוצה להניח משאות כבדים בביתו אינו יכול לעכב, מ"מ אין בכלל זה כבידות בבנין, עיין שם.

⁷³ רמ"א שם

⁷⁴ סמ"ע שם והש"ך כתב בשם הב"י והב"ח דהיינו דוקא במקום שאין נוהגים השותפים להקפיד בכך, ולא אמרו שלא לשנות אלא ברוחב הכתלים, ובערוה"ש כתב דגם בעובי הכתלים הוא לאו משום כבידות, אלא משום שהם עיקר הבנין אסור לשנות.

⁷⁵ ברמ"א שם שהרי בתחלה אילו היה רוצה לבנות היה בונה מה שירצה, ובמה שלא בנה אז לא הפסיד זכותו, ונראה דכ"ש בשותפים ממש שהסכימו שניהם לבנות לפי תכנית מסוימת, ואחד מהם לא ניצל זכותו, ועתה כשנפל רוצה לבנות לפי מה שהסכימו מתחלה, שאין השני יכול לעכב, ולא אמרינן דכיון שלא בנה מתחלה איבד זכותו.

⁷⁶ ואין נ"מ אם קנו בבת אחת או בזה אחר זה, שכל הקונה בית שיש על גבו עליה, משתעבד לכל מה שהמוכר היה משועבד, וגם הוא משתעבד למצב שהוא קונה, ואף אם קנה הבית ואח"כ בנו עליה על גבו, במה שנתן רשות לבנות משתעבד לדיני שותפין של בית ועליה, והקונה דירה בבנין שיש בו בית ועליה, הרי הוא נכנס בכל השעבודים של שותפים בבית ועליה, וכ"ש הקונה דירה עפ"י תקנון חוק בתים משותפים. פתחי הושן חלק ז פרק ד הערה כד

⁷⁷ בהנהגות דרו"פ הקשה הרי היורשים לא נשתעבדו זה לזה, והוי כזכו מן ההפקר, ותירץ דכיון דחשיבי כלקוחות זה מזה, לא חילקו בזה.

⁷⁸ ברמ"א שם כתב שבנו מן ההפקר, אבל בב"י בשם רבינו ירוחם כתב שלקחו חורבה, והיינו שזכו שניהם בחורבה של הפקר שהיו בה בית ועליה חרבים, אלא שהאחד זכה בבית והשני בחורבה ושיפצו ובנו אותם מחדש, ולא נשתעבדו זה לזה, אבל אם זכו שניהם בקרקע של הפקר והסכימו שזה יבנה בית וזה יבנה עליה, ודאי שמשתעבדים זה לזה, שלאחר שזכו שניהם בקרקע מאי איכפת לן אם הקרקע בא להם בקנין או בירושה או בזכיה מן ההפקר.

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הדר בבית חבירו⁷⁹ שלא מדעתו⁸⁰, אם אין הבית עומד להשכיר⁸¹, אף על פי שדרך זה הדר לשכור מקום לדור⁸², פטור מלשלם שכר הבית⁸³, וי"א⁸⁴ שאף לכתחילה יכול להכנס לדור שם וי"א⁸⁵ שאם גילה דעתו שאם לא יניחנו לדור בחנם היה מעדיף לשלם שכר, חייב לשלם לו שכרו⁸⁶.

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שסג ו

⁸⁰ בהלכה זו שלא מדעתו היינו שלא בידיעתו, או אפילו ידע ושתק, אבל כשיודע ומוחה נתבאר שחייב. ⁸¹ והיינו חצר דלא קיימא לאגרא, ובכנה"ג כתב בשם הרשב"א כגון אדם חשוב שאינו רגיל להכניס דיורין לביתו, ובשם תרוה"ד סימן שיו כתב דהיינו במקום שאין שוכרים מצויים כלל, ומדברי הרמ"א נראה דכל שלא היה עומד להשכיר מאיזו סיבה שהיא, ה"ז בכלל לא קיימא לאגרא, וכתב עוד הרמ"א שאפילו היה רגיל עד עתה להשכירו, אלא שידוע שעתה לא היה עומד להשכיר, חייב לא קיימא לאגרא.

⁸² והיינו גברא דעביד למיגר, וכ"ש גברא דלא עביד למיגר, וגם בזה אין נ"מ מאיזו סיבה הוא אינו עומד לשכור, או משום שיש לו מקום אחר לדור, או שהיה דוחק עצמו ולא שכר בית עד עתה.

⁸³ בשו"ע כתב הטעם משום שזה נהנה וזה לא חסר וכתב הגר"א דמ"ש בגמרא הטעם משום שאיה יוכת שער (והיינו שהדר עושה טובה לבעה"ב במה שאינו עומד ריקן, משום שבית העומד ריקן מתקלקל), אינו אלא לרווחא דמילתא, וכמ"ש הרא"ש, אבל עיקר הטעם הוא משום דז"נ וזל"ח, ומדייק מדברי הגמרא בדרך צד דלא משמע כן, וע"כ העלה הגר"א כדברי הרשב"א שבמה שנהנה בעה"ב מפסיד כנגדו מה שהבית מתקלקל קצת מחמת דריסת רגל, ויוצא הנאתו בהפסדו, ונשאר ז"נ וזל"ח. ובתהלה לדוד כתב שלדעת הרמ"ה טעמא דוקא הוא, ולכן אם משתמש בדבר שאין הנאה לבעלים, חייב לשלם משום חסרון מקצת, והביא בשם הלח"מ שהקשה מהך דבית ועליה דמשמע שאינו מועיל מה שבעה"ב נהנה לפוטרו משחרוריתא, ותיירץ לחלק בין בית חדש לבית ישן, ולדעת הרשב"א דלעיל הקשה דא"כ כשהוציא בעה"ב מביתו הרי לא נהנה כלל, ועיי"ש מ"ש בשם שו"ת פמ"א ח"א סימן סב. וגם בשו"ת מהר"א ששון סימן קכט כתב דטעמים אלה דוקא הם, שסובר שגם לאחר שכבר דר בו אין לפוטרו מטעם ז"נ וזל"ח, דסו"ס רכושו הוא ולמה יהנה זה מרכוש חבירו בע"כ, ומשום הני טעמי הו"ל ז"נ וזה נהנה, ומ"מ נראה שאף לשיטתו יכול למנעו בתחלה מלדור, אף על פי שגם הוא נהנה, שיכול לומר איני רוצה בהנאתך. כתב הנ"י בפ' כיצד הרגל בשם הרמ"ה דהא דאמרינן דא"צ להעלות לו שכר בחצר דלא קיימא לאגרא, לאו מטעם מחילה הוא שנאמר דזה דוקא בגדול דבר מחילה הוא, אלא אפילו ביתומים קטנים דלאו בני מחילה נינהו הדין כן, שדין ז"נ וזל"ח אינו תלוי במחילה, ואפילו בגברא קפדנא דידעינן ודאי דלא מחל א"צ להעלות לו שכר, והוכיח כן מהא דאפדנא דיתמי שלא חייבוהו אלא משום דקרמונאי הוי יתמי דבר מועט, הלא"ה דיינינן ליה כחצר דלא קיימא לאגרא, עיין שם.

⁸⁴ אע"ג שגם בקרקע מסתבר שיש דין שואל שלא מדעת, וכמ"ש האחרונים בהך דתוקף סוכת חבירו בריש לולב הגזול (עי' בפ"ת וחידושי הת"ס שם, ועי' לעיל פרק ו סעיף יט ובפרק א הערה נד), ודירה בביתו הוא דבר שדרך להקפיד עליו, בשו"ת חת"ס חו"מ סימן עט פשיטא ליה דמותר לדור בחצר חבירו שלא מדעתו, ובבאור הגר"א נראה שבמקום שיש צד טובה לבעלים, כגון ביתא מיתבא יתיב או משום שאיה יוכת שער מותר לכתחלה, ומשמע דבלא"ה אסור, ובסימן שסט סעיף ב, משמע שמותר להכנס לחצר חבירו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, שלא אסרו אלא בנכס גזול.

⁸⁵ שו"ע ונו"כ שם ח

⁸⁶ וכתב בערוה"ש דדוקא בעביד למיגר מהני גלוי דעת, דמסתמא כונתו לשלם כמו שעושה תמיד, אבל בלא עביד למיגר לא מהני גלוי דעת אלא צריך להתנות בפירוש שישלם לו ומקור דברי השו"ע הוא מדברי התוס' ועיין פתחי חושן חלק ה פרק ז הערה לג

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכל זה לאחר שכבר דר, אבל לכתחלה⁸⁷ יכול למנעו מלדור בביתו⁸⁸, אפילו במקום שזה נהנה וזה לא חסר, וכשאמר לו לצאת ולא יצא צריך לשלם לו כל שכרו⁸⁹.

מותר⁹⁰ להשתמש כמעבר בחדר מדריגות של חבירו, אולם פשוט שאסור להשתמש בתאורה שלא ברשות, אלא אם נכנס לשם לצורך אחד הדיירים, או אפילו לצורכו אצל אחד מהדיירים שמותר להשתמש גם בתאורה שע"ד כן נעשה לשירות הדיירים והבאים אליהם. ורק בדרך מקרה ובחצר שאינו מתקלקל בדריסת רגל ואין דרך להקפיד, אבל לעבור דרך גינה וכיוצא בזה, שמקלקל וגם דרך להקפיד אסור.

ג. נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל נתנה לחבירו

הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה לתוך ביתו הרי זה לא

מעל עד שידור תחתיה שוה פרוטה ... והוא שהניחה על

פי ארובה

כבר התבאר במסכת חגיגה דף יא. שטם נטל אבן או קורה של הקדש בשוגג כיון שהוציאה מרשות הקדש לרשותו שהיא חולין הרי זה מעל⁹¹, נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל, דאין מועל אחר מועל, כיון שבמעילה ראשונה יצאה לחולין.

גיזבר של הקדש שמסורים בידיו אבן או קורה של הקדש נטל לעצמו לא מעל אפילו אם נטל ממקום שמונחין שם והביאן לביתו⁹², שהרי לא הוציאו

⁸⁷ רמ"א שם ו

⁸⁸ שלא אמרו כופין על מידת סדום בזה נהנה וזה לא חסר אלא במקום שאף אם ירצה הבעלים ליהנות אינו יכול, כגון בהא דברת מעירו שהביא הרמ"א שם סעיף י, שבבבא"ה יכול השר להשאילו לעכו"ם, אבל כאן הרי אם ירצה הבעלים יכול להשכירו מעתה ולהרויח בו, ואף על פי שאינו רוצה להשכירו, מ"מ אין כופין אותו להניח לזה לדור בחנם.

⁸⁹ שו"ע שם (והיינו על מכאן ולהבא, אבל על העבר נראה דלא מחני מחאה לצאת), וכתב הסמ"ע דאפילו בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר חייב לשלם לו, וגם זה משום שבבבא"ה אין כופין על מידת סדום, וכמ"ש הרמ"א, ומשמע שהחייב הוא מדינא ולא מדינא דגרמי. ובשו"ת אבנ"ז יו"ד ח"א סימן קפד כתב שלדעת הסוברים שבחסרון כל שהוא אינו חייב בלא עביד למיגר, כמ"ש להלן סעיף יב, ה"נ פטור בלא עביד מיגר, אפילו כשאמר לו לצאת, עיין שם. ועי' להלן. כתב בערך ש"י שאם אמר לו לצאת ואם לא יצא ישלם כך וכך, וזה שחק בו ואמר שלא ישלם, א"צ לשלם כפי שאמר לו אלא כפי שוויו, כיון שלא נתרצה ה"ז בדר בגזילה, וכן הדין בלוקח חפץ מחבירו ואמר לו אם לא תחזיר החפץ תשלם כו"כ, וזה שחק בו, אינו משלם אלא שוויו אם אינו בעין להחזירו, ובעין זה כתב בפעמו"ז.

⁹⁰ שו"ת מנחת יצחק ח"ה סימן כט, פתחי חושן חלק ה פרק ז הערה כט

⁹¹ תורת הקדשים מעילה טו. אות טז

⁹² ואין להקשות על כל פנים שליחות יד בפקדון הוה, ולחייב מעילה, יש לומר שולח יד בפקדון צריך שיתכוון להוציאו מרשות מפקיד בשעה ששולח בו יד, אבל הק' גזבר הרי סבור ששלו הוא, דכל מועל הרי אינו רק

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מרשות הקדש שהרי גם מקודם ברשותו הונח ואף עתה ברשות הקדש הן כמתחלה, ואם נתנה לחבירו וחבירו נטלה לרשותו הרי הוציאה מרשות הקדש, ולכן מועל הגיזבר והנוטל לא מעל, שאין מועל אחר מועל⁹³.

י"א⁹⁴ שהנוטל אבן או קורה של הקדש בזדון ונתנה לחבירו שניהם מעלו⁹⁵, לפי שכל אחד מהן נהנה ופגם, זה נהנה בנתינת המתנה בטובת הנאה שבאה לו, וזה נהנה בקבלתה⁹⁶. ואם נתנה לחבירו והוא גזבר של הקדש, הוא מעל שהרי הוא מזיד והגזבר לא מעל, שהרי לא נכנס לרשותו אלא לרשות הקדש, שמכיון שהוא גזבר אין כאן שינוי רשות, וודאי אין נוח לו לקנות איסור⁹⁷.

ואם נטל אבן שתחת רשותו של גזבר⁹⁸ ונתנה לו שניהם לא מעלו, לפי שתחת רשותו היתה לפני שיתננה לו ותחת רשותו נשארה אחר שנתנה לו, ולא באה לו הנאה.

נטל⁹⁹ הגיזבר אבן או קורה של הקדש לא מעל שהרי לא נהנה עדיין, בנה אותה וחיברה בטיט בתוך ביתו, מעל שהרי מיד כשבנאה נהנה, שהוסיף בביתו משל הקדש¹⁰⁰. וי"א¹⁰¹ שלא מעיל אלא אם סיתתה או ששינה אותה מתבניתה.

נתנה על גבי חלון שבתקרה ולא חיברה, לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה, שאין זו הנייה הניכרת. שהרי לא באה לו הנאה עד שישב וייהנה במה שתמנע ממנו השמש והרוח¹⁰². אבל אם נהנה בשוה פרוטה וכגון שהיו

בשונג, תפארת ישראל בשם תוס' יבין מסכת מעילה פרק ה משנה ד ועיין ערוך השולחן העתיד (הלכות מעילה סימן קעז סעיף ה) "ולא אבין הלא כל מעילה בשונג הוא סבור שלו הוא ומ"מ חייבתו תורה בהוצאה מרשות אף שלא היתה כוונתו לגזול, וא"כ ממילא גם בשליחות יד כן הוא. וצריך לחלק בשליחות יד שאני, וזה שאמרו שאין אדם מועל אלא במתכוין זהו בשליחות יד, כלומר דבמזיד כששלח יד וודאי מועל והוה דומיא דשליחות יד בפקדון ולא בשונג. אבל כמה מהדוחק הוא זה, וגם הלשון שהביאו התוס' שם מחגיגה מכדי מיגזל גזליה לא משמע על שונג, אך לפנינו הגירסא בחגיגה מכדי משקל שקליה ע"ש".

⁹³ תורת הקדשים מעילה יד: אות טו, ערוך השולחן העתיד שם סעיף א

⁹⁴ רמב"ם הלכות מעילה פרק ו הלכה ז

⁹⁵ הרמב"ם מפרש דקושיא דמאי שנא הוא ומאי שנא חבירו אין הפי' איזה חילוק בין רישא לסיפא כמו שפירשו רש"י ותוס', אלא אסיפא קאי על מה שאמרה המשנה הוא מעל וחבירו לא מעל מאי שנא הוא וכו', כלומר למה חבירו לא מעל הרי שניהם מועלים, ומתריץ בגיזבר עסקינן, כלומר שהמקבל הוא גזבר ולא נכנס לרשותו אלא לרשות הקדש ועדיין לא נשתמש בו ואין החיוב רק מפני שינוי רשות וכיון שהוא גזבר אין כאן שינוי רשות. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ב

⁹⁶ רמב"ם על משנה מסכת מעילה פרק ה משנה ד

⁹⁷ שהרי הגזבר בשונג ערוך השולחן העתיד הלכות מעילה סימן קעז סעיף ו

⁹⁸ פי' המשניות לרמב"ם שם

⁹⁹ רמב"ם שם הלכה ח

¹⁰⁰ פי' המשניות שם תפארת ישראל מעילה שם אות כו

¹⁰¹ הר המוריה שם מתו סבב"ק.

¹⁰² רמב"ם פי' המשניות שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

פירותיו נתונים תחת הארובה, והיו גשמים דולפים עליהם, וסתם פי ארובה
באבן של הקדש, כיון שהגין עליהן בשוה פרוטה, מעל¹⁰³.

¹⁰³ ר"ב מעילה שם